

REGÉLŐ.

Pesten csötörtökön január. 24^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csötörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. boritéktalanul; postán 6 ft. pengőben. Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ELBESZÉLÉS.

Vetélytárs.

(Eredeti novella.)

September 10-kén, 1795-ben, a' nagyvárad püspök-fördők tornácán két alak volt látható. E' fördők akkori állása sokban különbözött a' török idejébene és mostanitól. Jelenben téres udvar veszi az egészket körül, mellynek hátulso kerítését a' fördőforrásokból eredő meleg folyam képezi. Középen egy széles épület fekszik, melly vendéglőház és a' fördős lakja egyszersmind. Mögötte virágkertben sugár-kápolna áll; szemközt pedig a' vendégszobák hosszú vonalban nyúlnak-el, mellyeknek kettős osztályzata két négyszéget képez olly móddal, hogy a' szobaajtók előtt párhuzamosan alkotott karzat a' fördők kristályvizét környezi. Az épület folyosója veres fedelű sétára nyílik, 's ennek egyik oldalát csinos fa-oszlopsor — másikat pedig kényelmes padokkal ellátott deszka-fal alkotják. A' séta közepén tölgylépcsőzet vezet-le a' mély körben álló gyógykúthoz, melly felett izléssel festett, 's magas kúpzatú rondella emelkedik tojásdad ablakkal. Ennek egyik kijárása lombos fasoron keresztül a' meleg folyam pallójához, másik pedig a' séta bal kanyarulására vezet, melly egy tánczhoz alkalmazott kerék formájú nyári házön végződik. Alább az udvar hosszában fenyőből alkotott, zsendelyes fördő van szegények 's nyomorultak számára, előtte pedig sz. László szobra; mert (monda szerint) az ő lova nyomain fakadt hajdan fel a' gyógyforrás. Tul a' töltésen egy halomra terült 's kerítvénybe vett fiatal erdő van kigyózdó utakkal általmetszve nagyobb sétatérül a' mulatóknak. — Akkor még mind ez nem vala; pusztán állott a' vendéglő ház, és néhány avult födelű fördőszobák. — Kedvetlen, nedves idő volt a' fennti napön; tömötten szitázott az őszi ború, 's szobába vonult a' még ott mulató kevés vendég; csupán — mint mondók — az épület folyosóján vala két alak látható. Az egyik fél ülő, fél fekvő helyzetben

nyult végig egy hárs-kereveten. A' gyapottal tömött schawl-othonka, törökös pipája borostyánkő-szopókával, arany szegélyű bárson főveg, 's gyűrűkkel fedett ujjai elárulák benne a' dús szerb ifjat. Mellette két csővűjére könyöklőleg állott egy karcsú vadász ifjú; szemei a' szomszéd hegy lábán tévedeztek, 's nem látszatott figyelni a' szavakra, melyeket a' szerb olly kiszámított ékesszólással fűzött egybe.

„Annyi pénz, annyi ígélet; még sem figyelsz reám!” — mond végre kelő boszúval, nem látván sikerülni szónoklatát — „úri jólétért nem akarsz felcserélni egy leányt, egy anyátlan koldús leányt?”

„Vethetném-e ebeknek, a' mi szent?” — felkiált haraggal az ifjú vadász, kit a' csak most hallott eszme fellázított — „te elég szentelen vagy gyalázatos ártt ígérni mérhetlen becsű kincsemért, aljas szenvedély eszközeül alacsonyítandó az ártatlanság legtisztább példányát.”

„Te szörnyű vagy! — nekem nincs illy eszeveszett gondolatom: nőmül akarom venni őt; urnévá teendem magam 's kincshalmaim felett!”

„Bird békén kevély szerb dús kincsedet! a' szerelem csillaga nem kölcsönzi sugarait aranytól. Hidd-el, téged Lizinka nem szeretne, ha élte perczét gyöngyökkel fűznéd is össze. És én, kiről illy alkut feltehetél, megvetlek, mint keresztény megveti a' pogánynak arany borját!” — felelé férfias ön érzettel a' vadász, 's vállára vetve fegyverét, boldog arczkifejezéssel indult a' hegyekbe.

A' szerb összeszorítá fogait, 's köny szökött-fel szemébe, — boszúköny vagy fájdalomé — nem tudjuk, de aligha nem az utósó; mert kezét ugy nyomta szívére, mintha kiakart volna pattanni.

E' pillanatban harsány kacaj hangzott-ki a' kerevet feletti ablakon, 's nyomban reá, élénk ifjak jelentek-meg a' folyosón.

„Bálintfy! te ugyan szerencsétlen hőse vagy szerelmednek — mond könnyű mosolylyal az egyik — ismét egy kosár! hagyj-fel a' dologgal! — miért erőteted, ha nem megy? Ez nem józan férfiú dolga!”

„Az igaz Vazul!” — közbe szól a' másik — „te olly dús nőszo vagy, 's még is regényes szerelmu. Én nem futnék a' szekér után, melly fel nem vesz!”

„De ő futni fog!” — mond enyelgő gunynyal egy harmadik — „s végre csuklyát fog varratni magának, úgy utazand busúlni a' szent földre!”

A' szerb arczatján lelki vész mutatá-fel magát; — mert hiszen mi is lehetne kinosabb, mint ha a' sziv legszentebb vágyai gunytárgyúl alacsonyittatnak-le. — Szemei lángoltak, 's fekete kávét parancsolt.

Az ifjak használák a' derülő időt, 's testgyakorló játékot üztek a' zöld gyepen: a' szerb pedig különböző tervekre füzte gondolatait össze, mellyek a' pipafüst gyűrűivel egymásután elenyésztek. — „Igen!” — felkiált egyszerre határozottan — legyen úgy! — 's helyéből indulatosan kelt-fel. Tekintete setéten szegült kelet felé; de hirtelen epedő kifejezésűvé változék.

Egy közép korú, őszbe csavarodott férfiú jött a' hegyekből vezető ösvényen. Kerék kalap, barna, térdig nyuló dolmány, magyar szabatu' czombruha, és szarvasbőr lábbelik taréjtalan sarkantyúval egészíték-ki öltözetét. Szemei a' kanyargó ösvényen kalandoztak, 's úgy látszék, eszméletlenül hányta előbbre pálczájával az itt ott útjába eső száraz gazt. Karjára nyulánk leányka füződék lenge fejér szövetben. Szende vonásaiba nemes szenvedély edzé magát, 's halvány arcaiból bájosan feslettek kised ajkai, mint a' fris óra vetett rózsabimbó. Ez a' püspökségi erdősz volt és leánya.

A' leányka remegve tekintett a' közeledő folyosó alá; szemére hullámozó hajfodrait szabad játékul engedé a' szellőnek, 's midőn az épület végéhez értek, atyjának tulsó karjára kéredzett.

A' fördőre nyíló ajtónál udvariasan idvezlé őket a' szerb; mit az erdősz egész illedelemmel fogadott.

„Millyen szép ma kegyed Lizinka! — szól Bálintfy hő lánggal szemében — Istenemre! szebb mint a' napsugár.”

Lizinka néma maradt, és reszkete, mint a' fészkeből kivett galamb, mellyet a' házi gyermek szeretetből fojtogat.

„Nézzen reám! szánjon-meg engemet!”

Lizinka szorosabban kapcsolódott atyjához, 's arcát ennek melljére nyomta.

„Hagyjunk-fel uram e' tervvel! — mond az erdősz komolyan — én ohajtanám ön célját; de kényszerítéssel meggyilkolnám ez ártatlan gyermekeket. Ő Jeneit szereti, 's annál forróbban, mert azt boldogult anyja is helyben hagyá.”

Lizinka fürdeni ment atyjával; Bálintfy pedig kőszoborként támaszkodék a' folyosó tölgyágasához. Agya égett; de arcza szokatlanul nem vön semmi kifejezést, 's csendes volt, mint vész után a' bércz.

Egy óráig lehele illy helyzetben, midőn vizlocscsanás szakasztá félbe éber álmait. A' fürdőhöz ment, 's karzatra könyöklött. Lizinka fürdék ott ifjú szemérmében. Havas lábai bokáig értek-ki fordó-leplei közül, 's hattyú-nyaka, mint második kegyistennéé, fejlek-ki az apró fodorhabokból, mellyek gömbölyű vállainál keltek. Meglátá Bálintfyt, 's arculatjára hajnallott a' szemérem. Összebb voná lepleit, magát mélyebben sülyeszté alá, de a' megtört fény a' kristályviz színére látszatott emelni az ígésző képet.

A' szerb nem szenvedett volna többet kinpadon, mint e' látvány miatt. — Igen! — gondola lelke mélyében — határozotam. Ha ő enyim nem lehet, ne legyen az idvesség is; de övé se legyen a' vetélytárs!'

(Vége következik.)

ORSZÁG 'S NÉPISMERTETÉS.

Trencsin vármegye.

(Folytatása.)

Mind ezt alólrul tekinteni csak silány képzet ahhoz képest, mit e' roppant szirttömegeknek felülrőli szemléletük szül. Elégtelesen vagyok kifejezni, mit érzék, midőn e' szirthegek legmagasbikán, a' szarvként felemelkedett R o h á c s szirtágon, vagy ennek szomszédságában a' P a t r i k o v a tetején állván, az e' magasságrul csak kis alakoknak tetsző obeliskokra tekinték. — Azonban vigyázattal kell e' szirteken járni, mert egy ügyetlen lépés könnyen örök nyugalom völgyébe juttathatja az ábrándozót, — mit a' vadat kergető hű kopókkal, sőt e' sziklák üregeit lakta ügyes rókával is történtnek tapasztalék.

E' szirthegek tövében van S z ú l l y ó, a' Szulyovszkyak ős falujok, 's az ágostai hitsorsosok nevezetes helyük; — mint-hogy az idevaló egyház kriptájába temetkezni vágnak sok messzetájjak. — Az e' faluban kevesebb számú katolikusok anyatemplomához tartoznak a' körülfekvő völgyeken levő faluknak katolikus lakói. — Magas, szirtes hegyek kőfalként kerítik-be ez egész völgyet, mellyen a' feljebb fekvő H r a d n a csekély falu, e' nevezete által, valahai erősségre mutat, mif A k a y L a j o s k. tanácsnoknak régi építés szerinti 's hajdan fe huzató hiddal is ellátott lakja igazol. Csak eddig van e' völgyö egy keskeny bár, de meglehető jóságú csinált ut; azért ki kereket törni nem akar, térjen vissza az országra Predmérhez.

Predméren fálül fél órányi távulra, a' Vágh jobb partján fekszik B i t t s e mezőváros, Esterházy herczeg birta hason nevű uradalom főhelye. Lapályon helyezett, 's jelenleg uradalmi tiszték lakta ép várának csarnokait 's termeit a' magyarok 's hunok vezérei, — Boebodusai, életnagyságban, 's viselt fegyverükkel lefestetten ékesítik. Kööttük láthatók a' hatalmas Thurzók is, kiknek e' fény - 's pompa - lakta várukat, miután 1581-ben Ferencz majd egészen kiujította, 's György, a' nagy nádor, lakhelyül választotta volna, — az egész magyar honszerte híres Bittsében legkivált a' nagy urnak vendégszeretetéet csudálá még a' külföld is; 's ámbár „Bjeli Sztrecs“ pórszármazatú tót — előbb haramia-elnök — majd Bocskay serege vezérének bünterhes kezei tüzzel 's vassal pusztítá is el a' várost, öldöklé lakóit, 's kirablá e' kincsgazdag várat; mindazáltal annak eltávozta után a' visszatért polgárok jó uroktól segittetve uj örömekeket éltek a' felépült városban. Nemkülönbén a' várnak e' jelen alakját adó nagy Thurzó tartá itt két évvel későbbén J a k u s i c s Andrással párosult J u d i t h leányának egy évig tartott világszerte híres lakomáját az egyedül e' végre építettett ama nagyszerű teremben, melyet a' vár nyugoti részén különözöttén, teljes épségben az érintett ünnepély halhatlanítására fenn állót, hogy minden erre utazó megtekintsén, érdemes. — Bittsérül egyenes vonalban jó uton érhetni egy óra alatt H l i n y i k faluba, melly több tekintetben felülmulja az e' megyebeli mezővárosok nagyobb részét, hol többnyire zsidókból álló kézmivesek czimerei várost képzeltetnek az utassal — hol egy, az egész megyében sem található, olvasó-könyvtár létezik; mi annyival különösebb (nem mondom gunyos), minthogy ezt zsidó tartja. Legkivált említendő Hlinyiken két zsidó társ által létesített egy mindennemű liqueur-, chocoladé-, 's eczet-gyár, hol e' szeszes italok, valamint puncs-lényeg is burgonya 's gabona-pálinkából készittetik — és pedig a' gyárnokok szájjvallásuk szerint alig győzhető mennyiségben. — E' gyárt ámbár nem hasonlithatom a' külföld nevezeteshjeihez: azonban annak e' tájhoz arányzott hasonhajtasát tekintvén, valamint dicsérem a' bár önhaszon-vezérlette két zsidónak munkás találmányát, — ugy politikai gunyt látok tervezetükben birtokosainkra nézve, kik honszer te több illyest létesithetnének, 's általa kereskedési hurt pendithetnének-meg, nem várva, hogy a' külföldi jött ment, vagy mint közönségesen történni szokott, zsidók vennék-el előlek a' csak pislogó hongazdalkodási hasznót is. — Van itt még kávéház is.

(*Folytatása következik.*)

TERMÉSZETI TÖRTÉNET 'S TUDOMÁNY:

Khon-Pua. — Siamnak nevezetes állatai között említést érdemel a' Khon-Pua, melyet több máson kívül Monfanoi hercege is látott. Ez állat az emberhez hasonló, 5 láb magas, fölegyenesebben jár, térdcsuklója nincs, és sebesebben fut a' lónál. Ha véletlenül elesik, valamely fához vagy más ilyen tárgyhoz kell esznie, különben nem tud felállni. Bőre olly átlátszó, mint a' chinai csontlámpa; belei tisztán láthatók; alrészre ragyogó, mint tükör. — Hígyje, kinek tetszik. — Azon babonás félelem következtében, hogy ez állat a' Bankok fölé szerencsétlen napokat hozand, tulajdonosai bastonnade-ot kaptak, és javaik elkoboztattak.

Dahliák. A' dahliák angol földön igen kerestetnek. Mult éven egy-egy példány 30—40 sőt 60 font sterlingen is kelt-el e' gyönyörű virágból.

Nő-Herkules. — Északi Herkulesünk férjfi ágon már volt; most a' nőnemből is adott egyet észak. A' svéd asszonyok ritka erejéről már gyakran volt szó. Északon közönségesen azt állítják, hogy egy svéd szolgáló többet bír, mint két dán szolgál; azonban olly iszonytató erejű hölgyről, minő jelenen láttatja magát Stockholmban, még egy krónika sem emlékezik. E' Herkules-kisasszony 18 éves, szépen termett, nem nagy, de igen széles vállú hölgy. Egy kocsin olly terhet von-el, millyet két ló is csak nagy erőködsel mozdíthatna tovább; három ujjával széttördel egy patkót, 's egy tallért középen ketté harap. Eddig a' legizmosabb 's ügyesebb birkozó sem birt vele. Egyébiránt igen csinos hölgy e' ritka személy 's különösen dicsértetnek esuda szép szőke haja és lélekteljes szemei.

Vörös kanári. — Bernben bizonyos madarász vasport hintett egy kanárinak fészkebe, melyben friss tojások voltak, és közelben egy darab magnet függesztett-fel. A' kikölt madárcák czinóbervörös tollal jöttek világra, és közcsudálkozás tárgyai. Minek tulajdonithatni e' színváltozást, a' magnestnek, vagy más körülménynek-e, még eddig nem tudni; mert a' második próba süketlen volt, és a' madárcák anyjok színével jöttek világra.

Kaimanok sajtása. Midőn Schomburgk az angol Guyanát hasító 's még eddig kevésbé ismeretes Berice folyamon utazott, az említett folyót igen gazdagnak találta kaimanok vagy nagyobb nemű alligatorokban. Schomburgk gyakran a' folyam közepén látott illy állatokat, vízből felütött fejjel 's tátott torokkal uszni. E' szörnyek élete gyakran igen tartós. Többi közül egynek orrát hordá-el a' reá lött golyó; egy másik fejébe hatott, 's ezt még több, testét sebekkel elborító követte. Ekkor az állatot, melly az életnek legkisebb jelét sem adta, egy kis ladikhoz függeszték. Minthogy azonban a' szörnyű test, a' folyamnak kanyargásainál alkalmatlan 's az előhaladást gátló volt, két Aravaakindu bátorságot vőn, 's az állatot megragadá, hogy más helyre függeszse: de a' kaiman e' pillanatban magasán felszökék, 's a' vízbe merült. Más nap egy kaimannak gégejéből vágtak-le három ujjnyit, és még e' műtétel után is volt benne élet-jel; csak miután egy yatagant döftek agyába és torkába, szünt-meg élni.

KÜLÖNFÉLE.

Henrich vadász. — Alexander, kapitán „fűrkészések Afrika beljében“ czimű munkájában többi közt azt is említi, hogy nagy Namaqua tartományban bizonyos Buys Henrick nevű belföldire talált, ki olly se-

besen tud futni, hogy a' zebrákat utól éri 's késsel ledöfi. Alexander következőleg ír e' különös férjfiúról: „Henrik tavaszelő 13-án látogatott-meg este. Ő egy sovány, athletai termetű 's körül belül 40 éves Namaqua, 5' 8" magas; valamennyire sas görbeségű orra van, kidülledő fogai, az ajkak által azonban elfedettek; szája szögletein szelid mosolygás-székel, és vonalmai barátságosságot 's elmét fejeznek-ki. Teste jól termett; magas, széles mellje, karesú dereka, ideges karai és lábai vannak, melyeket mindazáltal kevesebb hús takar, mint a' tagok arány-mértéke megkívánná. Lábai kicsinyek voltak, mint többnyire minden Namaqua-é, de sarka szembetűnőleg magas, mi több, közepén kidomborodása volt; futásbeli gyorságát alkalmasint ez segíti elő. Ha löpora fogyni kezdett, vadászkését baljába — mert sete — szorítva, laka közelében valamely tájra ment, hol zebrákat gyanított legelni. Láb-ujj-hegyen lépdelve, ruganyos, szökés nemű léptekkel egy óra alatt mintegy 5 angol mértföldet haladván, 's a' sikságon átsietve, nyom után vizsgálódott, mint-hogy a' zebrák mancsainak nyomai megmaradnak. Mihelyest egy illy falkát megpillantott, lehányván magáról minden ruhát, mely futásában gátolhatná, 's elvetvén még leopard-bőr fővegét is, olly közel vonult észrevétlenül a' esapathoz, mint csak csuszhatótt. De a' ménnek örökös szeme megpillantja a' vadászt, mihelyest a' rejtő bokor mellől kibukkan, jelt ad, 's az egész falka tova rohog. Henrik minden maga erőtetése nélkül utánok iramlík; a' zebrák megállnak, 's legelni kezdenek, Henrik egy pályázó lóhoz hasonlóan feléjük rohan. A' zebrák hortyogva, 's vonalos fejüket légbe szegve, könnyű, öszvér nemű farkukat csóválva tovább iramlanak. A' vadász egy pillanatig sem szűnik-meg üldözésüktől; tüskén bokron keresztül kergeti őket; három négy mértföldnyi tér meghaladása után mind inkább közelükbe jutván, a' föld felett nem futni, hanem repülni látszik, 's ön kifejezése szerint a' földet az égtől nem tudja megkülönböztetni. A' zebrák ismét megállnak 's legelnek, de ezt csak egy pillanatra; mert ellenségük mindenütt nyomukban van; egy meredek szikla felé kergeti őket, hol egy pillanatig határozatlanul állnak, merre vegyék utjokat. Henrik itt már köztük van, egynek farkát megragadja, 's magával együtt földre rántja. A' zebra oldalt esik; ekkor Henrik kését szűgyébe döfi, 's ismét felállni és tovább futni engedi; a' megsebesített állat még kis ideig fut, de vérvesztesége miatt futása mindig lassúbb lesz, 's végre élet nélkül lerogyik. A' szerencsés vadász visszatér kunyhójába, 's martalékaért cselédeit küldi-ki. Idősbik fíja, Jan, most versenyt fut apjával, mit csak annak tulajdoníthat, hogy Henriknek bal karát nem rég egy gömb megzúzta. Kevéssel látogatása előtt három Giraffát üzött fíjával, melyeket midőn utól értek, kiáltá fíjának: „jer, segíts az utósót ledöfni!“ — „nem — válaszolt ez — ha már itt vagyunk, döfjük-le az elsőt 's legnagyobbat!“ — mi valóban meg is történt. Tagadhatlan, hogy gyors lábú lovakkal utólérhetni a' zebrát és giraffát; de hogy Henrik és Jan ezt ló nélkül is megteszi, minden esetre bámulatra méltó.

Nő-keresés. Erlangenban egy 64 éves férjfiú, ki már 7 nejét temette-el, nyolczadikat keres, 's ez 18 éves leány legyen, ki őt ne atyja, hanem férjeként szeresse. Hét feleségéről örökölt 140.000 tallérja 's gyöngédkedő egészsége mellett alkalmasint nem soká kell kívánsága szerinti nőre várakozni; magában értetődik azonban, hogy a' férji-szeretet csak színlett lesz.

Parisi temetők gazdasága síremlékekben — Mig Parisban az élőknek napról napra inkább meg kell magukat huzni, a' holtak birodalma — a' temetőkben t. i. folyvást szélesbedik; eddigelé már mintegy 60—70.000 négyszög ölnyi tért foglalnak-el az örök nyugalom hazái. De e' gyászhelyek nemcsak terjedelmességükre, hanem síremlékeik bőségére nézve is, nevezetesen. A' Père la Chaise nevű cziinteremben p. o., 1835-ki év végig bezárólag, 11.944 síremlék volt, melyeknek majd mindannyija gyászfüzek és ciprusok által környeztetik.

EMLEKMONDÁS.

I z l é s.

Izt tudomány nélkül ritkán lelhetni magában,

Iz nélkül tudományt bírhat az elme gyakran,

Egynek az íze fanyar: mert sós, vagy sótalan étke;

Másnak nincs íze: nyelve vagy ínye hibás.

Ungvár-Németi TÓTH LÁSZLÓ.

Könnyelmű, kinek ott van hona, hol kényelmesen 's jól érzi magát.
Földi menny. — A' földön is lehet menny, csak az emberek ne tegyék pokollá.

B. JÓSIKA M. után K. H. K. J.

Aphorismák. Fialat uracsainkat gyakran csak a' zavarodás teszi hízolgökké. Egyik úgy hiszi, hogy a' leányok csak az édest kedvelik; a' másik elmeszegénységből választja ez anyagot; harmadik csak azért, hogy hasonlót viszonzóztatni hallhasson: és így valamennyin csalódnak a' női szívre tett hamis következtésekben.

Nyugalom 's hir ritkán jó barátok.

KOVÁCS MARIA.

Betűrejtvény.

Küsd lovid F-fel. — Mondhat'd pompás liliomnak

K—val; — Kígyónak Gy—vel. — Sz—szel, ha nevének

Megfelelő viszán, rá illhetsz. — Bár soha marka

Nem fog ekét P—vel, még is gazdag kenyereben.

Fordítsd, festésznél van elég. Mérhetsz vele V—vel,

Toldva utól A—val. — Falu lesz Ny—nyel; de viszáján

Légy ura. — Fő nélkül ács 's molnár is veszi hasznát

PÉNZES JÁNOS Aradrol.

Előbbi rejtvény: 1) A' TÜKÖR. — 2) A' MEGFAGYOTTAT. —
3) AZ ARBOCZFÁNAK. — 4) ÖKÖRSZEM.

Figyelmeztetés. Előfizetéseikkel elkészett t. pártfogóinkat értesítjük, hogy e' lapoknak idei teljes számait még megkaphatják, ha rendeléseiket minél előbb tenni méltóztatnak.

Szerkezi Mátray Gábor, halplaczon alul, a' Duna partján. 114. sz. a.

Nyomtatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.